

AURSKOG-HØLAND KOMMUNE
Rådhusveien 3
1940 BJØRKELANGEN

Deres ref.:	Vår ref.:	Dato:
	Sak/dok.: 11/03371-199	07.01.2022
	Ark.: 326.12	

Vedtak i klagesak 2020/221 – Daltorp i Aurskog-Høland kommune

Statens kartverk har i dag gjort vedtak om skrivemåten av følgende stedsnavn i Aurskog-Høland kommune:

- **Daltorp** (gard 115)
- **Daltorp** (bruk 115/1)
- **Daltorp** (bruk 115/4)
- **Daltorp** (bruk 115/5)
- **Daltorp II** (bruk 115/14)
- **Daltorp** (bruk 116/6)
- **Daltorpfossen** (foss)

Vedtaket er gjort med hjemmel i § 7 tredje ledd i lov om stadnamn.

Bakgrunn

Kartverket gjorde den 08.04.2020 vedtak om skrivemåten *Dolltorp* og en del andre stedsnavn i navnesak 2015/5 i Aurskog-Høland kommune. Vedtaket om *Dolltorp* ble påklaget av grunneierne Tor Korsmo (bruk 115/1), Kay Syversen (bruk 115/2), Jørn Daltorp (bruk 115/4) og Per Stanley Slupstad (bruk 115/5) i brev datert 27.04.2020, som alle ønsker skrivemåten *Daltorp*.

Kartverket sendte saken til en ny kunngjøring i Aurskog-Høland kommune i brev datert 26.05.2020, i tråd med § 8 i loven. Kommunen har gjennomført høringsrunde, og det har kommet inn to innspill i tillegg til kommunen sitt hørings svar. Kommunen skriver i brev datert 18.09.2020 at saken har vært annonsert i «[I]ndre Akershus Blad, kunngjøring på kommunens hjemmeside og brev til historielaget og hjemmelshavere av berørte gårdsbruk. I tillegg er spørsmålet behandlet politisk av Aurskog-Høland kommune.»

Rettslig grunnlag

Når skrivemåten av et stedsnavn skal fastsettes for offentlig bruk, er hovedregelen at det skal tas utgangspunkt i den nedarva lokale uttalen av navnet. Skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivingsprinsipper for norsk, jf. § 4 første ledd i loven. Skrivemåten skal være praktisk og ikke skygge for meningsinnholdet i navnet, jf. § 1 første ledd.

I *utfyllende regler om skrivemåten av norske stadnamn* er det mer detaljerte bestemmelser om hvordan stedsnavn skal normeres.

I tillegg må det tas hensyn til normeringspraksisen i området og skrifttradisjonen for navnet saken gjelder, og hva som er registrert i Sentralt stedsnavnregister (SSR) fra før. Lokale ønsker fra dem som har uttalerett, skal også spille inn. Det skal legges særlig vekt på ønsket til eieren når saken gjelder bruksnavn, og skrivemåten som eieren ønsker, ligger innenfor regelverket.

Kartverket vil for ordens skyld påpeke den vesentlige forskjellen mellom slektsnavn og stedsnavn, som omfattes og reguleres av to ulike lovgivninger. Slektsnavn er regulert av lov om personnavn, og regnes som en privatsak. Lov om stadnamn regulerer skrivemåten av stedsnavn i offentlig bruk, og har som formål å ta vare på stedsnavn som språklige kulturminner. Vedtak om skrivemåten av stedsnavn etter lov om stadnamn regulerer den offentlige bruken av stedsnavn for stat, fylkeskommune og kommune samt selskaper som det offentlige eier fullt ut, og gjelder ikke privat bruk. Privatpersoner er derfor ikke pålagt å følge vedtatte skrivemåter etter lov om stadnamn, men står fritt til å skrive stedsnavn som de selv vil. Skrivemåten av slektsnavn påvirker således ikke skrivemåten av stedsnavn, og vedtak som gjelder skrivemåten av stedsnavn får heller ingen følger for skrivemåten av slektsnavn.

Uttale og skrifttradisjon

I *Norske Gaardnavne* er uttalen /dø`lltørp/ registrert. I bustadnavnarkivet står navnet oppført med uttalen /dø`lltörp/ (/dö`lltörp/). I herredsreg. står /dö`lltörp/ (1941) og /dä:r`törp/ (1948) oppført. Navnet er en sammensetning *Dølluporp* av kvinnenavnet *Dalla* (oblik form: *Døllu*) og ordet *þorp* n. 'sted med husklynge'. Navnet *Dalla* skal ha sammenheng med adj. *dallr, jf. gammelengelsk *deall* 'stolt; gjev'. I det opprinnelige vedtaket kommer det også fram at Astrid Bjørnstad har opplyst til Kartverket pr. tlf. at hun kjenner godt uttalen /døll`törp/ fra lokal bruk.

Eldre skrivemåter av navnet er *Dalluporp* (ca. 1400), *Dalletorp* (1520), *Dolttorp* (ca. 1575), *Daltorp* (1578), *Doltorp* (1594, 1617), *Doltorp med Lillestrand* (1666) og *Dahltopp* (1723), slik det går fram i *Norske Gaardnavne*. I nyere tid er navnet skrevet *Doltorp* i matriklene fra 1886 og 1904, i rektangelkart fra 1909, 1928, 1946 og 1958, og i Norge 1:50 000 (N50) fra 1952. I 1950- og dagens matrikkel er navnet skrevet *Daltorp*, og *Daltorp* er også brukt i N50 fra 1969, 1970, 1979, 1990, 1993, 2000 og 2007.

Klager og høringsinnspill

Det viser seg at høringssvaret datert tilbake til 2015 fra grunneierne i saken fra Tor Korsmo (bruk 115/1), Kay Syversen (bruk 115/2), Jørn Daltorp (bruk 115/4) og Per Stanley Slupstad (bruk 115/5), ble sendt til daværende ordfører i Aurskog-Høland kommune, jf. brev datert 27.04.2020. Dette medførte at grunneiernes synspunkter ikke ble sendt videre fra kommunen, og høringssvaret deres kom dermed ikke med i vurderingsgrunnlaget ved den første behandlingen av denne navnesaken verken hos Kartverket eller Språkrådet.

I klagebrevet fra grunneierne datert 27.04.2020 står det bl.a. at «Ingen av dagens grunneiere på de fire gårdsbrukene som heter Daltorp har noen gang brukt skrivemåten Dolltorp. Denne skrivemåten finner vi unaturlig. [...] Vi som bor på disse gårdene i dag, har alle stedsnavnet Daltorp lagt til grunn i både muntlig og skriftlig uttalelsesform i vårt daglige virke. [...] På folkemunne så omtales de som Daltorp-gårdene. [...] Daltorp som vanlig skrivemåte av gårder og gårdsnavn kan også dokumenteres i skriftlige kilder langt tilbake i tid. (Titus Bulches manntall 1666, manntallet 1701, folketellingen 1801 eller skoskatten 1711). Daltorp omtales også i innledningen til Bygdeboka bind 5. "Dolltorp" er følgelig ikke på noen måte "i levande bruk". Tvert imot. Navnet oppleves som svært fremmedartet for både beboerne selv og folk ellers i bygda.»

Rolf C. Daltorp (tidligere eier av bruk 115/4) skriver i et hørings svar datert 22.06.2020 at han mener at skrivemåten bør være *Daltorp*. Han viser til at navnet er brukt som både gårds- og slektsnavn samt i både tinglyste og eldre dokumenter.

I klagesaken skriver Høland historielag bl.a. i notat at fossen heter *Daltorfossen*.

I formannskapetets saksprotokollen står det at saken ble behandlet i møte den 14.09.2020 og at det ble fattet følgende vedtak: «Aurskog-Høland kommune slutter seg til den mottatte klagen fra grunneiere, datert 27.04.2020, og anmoder Kartverket om å gjøre om sitt vedtak datert 08.04.2020 – om at stedsnavnet Dolltorp/Daltorp skal skrives *Dolltorp*.»

Ny tilråding

Språkrådet har gitt ny tilråding i brev datert 29.09.2020, og viser i den nye vurderinga til tidligere tilråding fra 2016. I den nye tilrådinga viser Språkrådet til at det har kommet endringer i stedsnavnloven siden den forrige tilrådingen i saken ble gitt, bl.a. at unntaksbestemmelsen er flyttet fra forskrift til lov. Språkrådet går gjennom og utdyper momentene i saken om uttale, innarbeidet skriftradisjon, meningsinnhold og lokale synspunkter. Videre skriver de følgende: «Etter en samlet vurdering av punktene ovenfor, står vi ved vår forrige tilråding om skrivemåten **Dolltorp**. Denne skrivemåten ivaretar også best navnet som kulturminne. Tilrådingen gjelder gårds- og bruksnavnene og det avledede naturnavnet. Selv om det er lokal enighet om skrivemåten *Daltorp*, blir denne skrivemåten misvisende, og den har heller ingen entydig skriftradisjon. Vi mener derfor at det ikke er sterke nok argumenter i denne saken for å fravike hovedregelen om at skrivemåten skal følge nedarvet lokal uttale.»

Kartverkets vurdering

Kartverket vedtok i første runde skrivemåten *Dolltorp* i samsvar med nedarvet, lokal uttale og Språkrådets tilråding med følgende begrunnelse:

Både Daltorp og Doltorp har skriftradisjon i nyere tid, men ingen av disse skrivemåtene er i full tråd med lovens retningslinjer for normering. Skrivemåten Daltorp skygger for meningsinnholdet i navnet, som ikke har noe med naturordet dal m. å gjøre. Skrivemåten Doltorp er heller ikke velegnet, siden skrivemåten med enkelt-l lett kan gi en uttalen /do:l-/ med feil vokalkvalitet og tjukk l. Forleddet har en kort, åpen o av gammelnorsk ø (o med kvist), som går mot /ö/ i mange dialekter, f.eks. i Aurskog-Høland, noe vi også ser i uttalen av etterleddet /-törp/ i dette navnet. Etter norske rettskrivingsprinsipper skrives kort ø i gammelnorsk som o i moderne norsk. Dobbeltkonsonant er her viktig både for at skrivemåten ikke skal skygge for meningsinnholdet, og for at skrivemåten skal ivareta og reflektere nedarvet, lokal uttale på en riktig måte. Dolltorp fastsettes som skrivemåte for offentlig bruk i samsvar med nedarvet, lokal uttale og Språkrådets tilråding, jf. § 4 første ledd i lov om stadnamn.

Skrivemåten *Dolltorp* er imidlertid ikke ønsket lokalt. Dagens uttale /Daltorp/ må derfor vurderes nærmere opp mot den nedarvede uttalen, skriftradisjonen, navnets meningsinnhold og det sterke lokale ønsket.

Lov om stadnamn har som formål «å ta vare på stadnamn som språklege kulturminne, gi dei ei skriftform som er praktisk, og som ikkje skyggjer for meiningsinnhaldet i namnet, og medverke til kjennskap til og aktiv bruk av namna», jf. § 1 første ledd. Kulturminnefunksjonen ivaretas best ved at den nedarvede uttalen legges til grunn for skrivemåten, samtidig som norske rettskrivingsprinsipper følges, jf. § 4 første ledd i loven.

I prop. 65 L (2018-2019) er det presisert følgende «Ein må vurdere om skrivemåten vil endre den lokale uttalen av namnet. Forma som namnet har i den nedervde lokale uttalen, er utgangspunktet for normering og har i seg sjølv verdi som kulturminne.» Språkrådet viser i sin tilråding til at skrivemåten *Dolltorp* best ivaretar navnet som kulturminne.

I § 2 bokstav e i lov om stadnamn går det fram at definisjonen på nedarvet, lokal uttale er «uttale som er overlevert frå tidlegare generasjonar, som har vore vanleg på staden, og som

framleis er i levande bruk.» Skrivemåten *Dolltorp* av navnet er i tråd med den opprinnelig nedarvede uttalen /dölltörp/, men det går fram av hørings svarene fra grunneierne at denne uttalen ikke lenger er i levande bruk. De opplyser at kun en uttale som ligger nær skrivemåten *Daltorp* brukes i dag, og *Daltorp* oppfattes lokalt som den riktige navneforma. Skrivemåten *Daltorp* har også støtte i uttalen /dä:r`törp/ som er oppgitt i herredsregistrert fra 1948. Kartverket finner det ikke tilrådelig å legge til grunn en utdødd uttaleform for skrivemåten av gårdsnavnet, da vilkåret i lovens § 2 bokstav e «som framleis er i levande bruk» ikke er oppfylt. Kartverket mener på bakgrunn av dette at det er dagens uttale som må legges til grunn for skrivemåten av gårdsnavnet.

I § 1 første ledd i lov om stadnamn går det fram at skrivemåten ikke skal skygge for meningsinnholdet i navnet. Skrivemåten *Dolltorp* kan heller ikke sies å vise tydelig navnets meningsinnhold. Dette bekreftes også i tilrådingen fra Språkrådet der de skriver at «Hverken *Dolltorp* eller *Daltorp* gjør det umiddelbart forståelig hva som er meningsinnholdet i navnet (kvinnenavnet *Dalla*).» Men Språkrådet skrev også i den opprinnelige tilrådingen sin at når det gjelder vokalen i førsteleddet, kan både *a* og *o* forsvares ut fra navnets opphav.

Lov om stadnamn nevner også at det skal tas hensyn til skrifttradisjonen og lokale ønsker. Det går fram av Ot.prop. nr. 42 (2004-2005) pkt. 6.2.1 at nåværende og tidligere skriftformer i offentlig bruk er viktige momenter i fastsettingen av skrivemåter. Skrivemåten *Daltorp* er brukt i matrikkelutkastet fra 1950, dagens matrikkel og i kartserien Norge 1:50 000 fra 1969 og fram til dag, jf. ovenfor, og har dermed en innarbeidet skrifttradisjon i matrikler og kart i nyere tid. Grunneierne i saken ønsker skrivemåten *Daltorp*, og dette støttes også av kommunen. Dermed må også den entydige lokale tilslutningen tillegges vekt i vurderingen.

Kartverket vurderer at det er godt grunnlag for å imøtekomme klagerens ønske, der dagens uttale, skrifttradisjonen og det sterke lokale ønsket i denne saken samlet sett tillegges avgjørende vekt.

Kartverket fastsetter skrivemåten *Daltorp* i samsvar med lokale ønsker, dagens uttale og skrifttradisjonen, jf. § 4 i lov om stadnamn.

Kunngjøring

Kommunen skal sørge for at vedtaket gjøres kjent for de partene i kommunen som har klagerett etter § 12 første ledd i loven, og som ikke er adressater i dette brevet, jf. § 9 i forskrift om stadnamn.

Når vedtaket gjelder skrivemåten av bruksnavn, skal kommunen sende melding om vedtaket direkte til eierne av bruket.

Bruksnavn

Vedtak om skrivemåten av gårdsnavn skal som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten av bruksnavn som er identisk med gårdsnavnet, eller der gårdsnavnet inngår som en del av bruksnavnet. Men etter § 5 tredje ledd i lov om stadnamn har eieren rett til å fastsette en annen skrivemåte av navn på eget bruk enn den som følger av § 4 første ledd i loven. Forutsetningen er at han/hun kan dokumentere at skrivemåten har vært i offentlig bruk som bruksnavn (på offentlig kart, på skilt, i matrikkelen, skjøte e.l.). I så fall må eieren sende krav om det til Kartverket og legge ved slik dokumentasjon. Kartverket er formelt vedtaksorgan også for skrivemåten av bruksnavn fastsatt av eieren.

Bruk av vedtatte skrivemåter

Vi vil minne om reglene i stedsnavnloven om plikt til å bruke vedtatte skrivemåter, jf. § 11, spesielt første setning, som har denne ordlyden: «Når skrivemåten av eit stadnamn er fastsett etter denne lova og ført inn i stadnamnregisteret, skal han brukast av eige tiltak av dei som er

nemnde i § 1 tredje ledd.» Det vil si organer for stat, fylkeskommune og kommune samt selskaper som det offentlige eier fullt ut.

Vi presiserer at lov om stadnamn regulerer *offentlig* bruk av stedsnavn. Privatpersoner og bedrifter som ikke er heleide av det offentlige, er derfor ikke pålagt å følge vedtatte skrivemåter.

Når det samme navnet er brukt om ulike navneobjekter på samme sted, skal skrivemåten i primærfunksjonen som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten i de andre funksjonene. Dersom dette vedtaket blir stående uten at det blir påklagd, legger vi derfor til grunn at kommunen vedtar samme skrivemåten i ev. adressenavn og adressetilleggsnavn der navnet blir brukt.

Når det er gjort vedtak om adressenavn, adressetilleggsnavn og kretsnavn (grunn-, valg-, skolekrets og kirkesokn), skal den vedtatte skrivemåten legges inn i matrikkelen, og adressenavn i SSR vil bli oppdatert fra matrikkelen. Vedtak om adressenavn skal fortsatt sendes til bl.a. Kartverket, jf. § 9 fjerde ledd i forskrift om stadnamn.

Kartverket fører den vedtatte skrivemåten av bruksnavn i SSR, og skrivemåten hentes inn i matrikkelen derifra.

Klage

Vedtak om skrivemåten kan etter § 12 i lov om stadnamn påklages av dem som etter § 6 bokstav a til c har rett til å ta opp saker om skrivemåten av stedsnavn. Klagefristen er tre uker fra meldinga om vedtaket er kommet fram til mottaker, jf. § 9 i forskrift om stadnamn. Dersom meldinga skjer med offentlig kunngjøring, starter klagefristen fra den dagen vedtaket blir kunngjort første gang. De som har klagerett, har rett til å se saksdokumentene, som er arkivert hos vedtaksorganet. Det er anledning til å søke om utsatt iverksetting av vedtaket til klagefristen er ute eller klagen er avgjort.

En eventuell klage skal sendes til Kartverket med kopi til kommunen. Klagen skal grunngis, og grunngivinga må behandle alle navn eller navneledd klagen gjelder.

Når man tar opp en klagesak, gjelder de samme saksbehandlingsreglene som for navnesaker ellers. Dersom vedtaket blir opprettholdt, sender Kartverket saken videre til klagenemnda for stedsnavnsaker, som er oppnevnt av Kulturdepartementet.

Med vennlig hilsen

Tor Ivar S. Majercsik
fylkeskartsjef

Linn Winnæss-Karlsen
saksbehandler stedsnavn

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Lenker: [Lov om stadnamn](#)
[Forskrift om stadnamn](#)
[Utfyllande reglar om skrivemåten av norske stadnamn](#)

Kopi SPRÅKRÅDET